

HRVATSKI SABOR
Odbor za poljoprivredu

Klasa: 900-01/23-01/5
Urbroj: 6521-16-23-1
Zagreb, 16. studenoga 2023.

EUROPSKA KOMISIJA
gđa. Stella Kyriakides, povjerenica za
zdravlje i sigurnost hrane

Poštovana gospodo povjerenice,

Članovi Odbora za poljoprivredu Hrvatskoga sabora proveli su 27. listopada 2023. godine, na 114. sjednici, raspravu o Stajalištu Republike Hrvatske o Prijedlogu uredbe europskog parlamenta i vijeća o biljkama dobivenim određenim novim genomskim tehnikama te o hrani i hrani za životinje od njih i o izmjeni Uredbe (EU) 2017/625 COM (2023) 411.

Odbor za poljoprivredu podržava Stajalište Republike Hrvatske kojim se ističe da procjena rizika mora obuhvatiti obje kategorije NGT bilja i proizvoda kako bi se sačuvalo povjerenje potrošača i osigurala sljedivost proizvoda na tržištu. Uredbom je potrebno osigurati ujednačeni pristup i pravnu sigurnost na području cijele EU uz jasno definirana pravila i procedure postupanja s NGT biljem. Uz navedeno, za obje kategorije NGT bilja i proizvoda treba primjenjivati jedinstveni okvir koji se odnosi na sigurnost, djelovanje na okoliš i bioraznolikost, procjenu rizika, sljedivost proizvoda, u potpunosti uvažavajući postojeće poljoprivredno zakonodavstvo, dobre poljoprivredne prakse kao i koegzistenciju s konvencionalnim odnosno ekološkim uzgojem. RH podržava zabranu korištenja kategorije 1 NGT bilja u ekološkom uzgoju.

Prijedlogom uredbe državama članicama treba omogućiti samostalno odlučivanje u svezi ograničenja ili zabrane uzgoja NGT bilja na vlastitom teritoriju ili dijelu teritorija, sa ciljem zaštite bioraznolikosti, okoliša i zdravlja ljudi i životinja na svojem teritoriju. RH smatra da kriterij opisan u Dodatku I prijedloga koji se tiče 20 parova nukleotida nije znanstveno utemeljen, pa su za isti potrebna dodatna pojašnjenja. U odnosu na kategoriju 1 NGT proizvoda treba omogućiti potrošačima i proizvođačima pravo na slobodu izbora te stoga treba osigurati adekvatno praćenje i označavanje navedenih proizvoda. Naglašavamo kako je prije usvajanja Uredbe nužno identificirati potencijalne rizike od patentiranja biljnog reprodukcijuskog materijala stvorenog ovim tehnikama u skladu s odredbama Direktive 98/44/EC Europskog parlamenta i Vijeća od 6. srpnja 1998. o pravnoj zaštiti biotehnoških izuma i time izbjeći privatizaciju genetskih izvora i stvaranje monopola. Uz navedeno, ljubazno molimo da nam dostavite informaciju o predviđenim načinima koje je Europska komisija planirala s ciljem izbjegavanja privatizacije genetskih izvora i ograničavanja mogućnosti monopola pojedinih proizvođača.

Postavlja se i pitanje statusa patenata jer je NGT biljke/sjeme moguće patentirati, što nije slučaj s proizvodima konvencionalnog oplemenjivanja, uključujući i oplemenjivanje nasumičnom

mutagenezom, pa je nužno identificirati potencijalne rizike od patentiranja biljnog reprodukcijuskog materijala stvorenog NGT tehnikama.

Predloženim odredbama Uredbe ni na koji način se ne garantira da heterogeno, čuvano ili amatersko sjeme bude patentirano korištenjem NGT-a. Isto se ne može obuhvatiti pravom na biljnu sortu, pa će stoga podlijegati samo patentnom pravu. Ljubazno molimo cijenjeni naslov da nam odgovori hoće li isto utjecati na ukidanje temeljnog prava poljoprivrednika na korištenje sjemena spremljenog na gospodarstvu (farmerovo sjeme), te hoće li to, prema trenutno važećem europskom patentnom pravu, omogućiti stavljanje na tržište novih patentiranih GMO-a i NGT-a. Naglašavamo kako svi GMO procesi destabiliziraju cijeli genom biljaka, što utječe i na dobivanje homogenih sorti, te da bi, obzirom da nove komercijalne kategorije ne podliježu obvezama homogenosti i stabilnosti zajedničkog kataloga i prava biljnih sorti, isto moglo utjecati i na veću prisutnost patentiranih GMO-a i NGT-a na tržištu.

Posebnu pažnju, obzirom da se nadležnim tijelima država članica nalažu nove obveze, osobito one vezane uz odlučivanje o statusu određenih NGT biljaka, za što su potrebna specifična znanja, treba usmjeriti prema jačanju administrativnih kapaciteta što je povezano s dodatnim financijskim troškovima. Uz navedeno, potrebno je uspostaviti sustav praćenja svih NGT proizvoda i osigurati resurse za jačanje infrastrukturnih kapaciteta država članica za potrebe službenih kontrola, uz implementaciju novih metoda praćenja proizvoda poput sekvenciranja. U tom smislu, cijenili bismo ukoliko bi nam cijenjeni naslov dostavio informaciju o mogućem financijskom okviru (sredstvima) koji je planiran/namijenjen za jačanju administrativnih i tehničkih kapaciteta za odlučivanje o statusu određenih NGT biljaka, službenih kontrola i novih metoda praćenja NGT proizvoda.

Smatramo izuzetno važnim urediti pitanje odnosa, odnosno razdvajanje usjeva i proizvoda obje kategorije NGT u odnosu na konvencionalnu i ekološku poljoprivredu, te definirati pitanje odgovornosti odnosno naknade štete u slučaju neželjenog širenja. Zbog svega navedenog RH se ne slaže sa široko predviđenim ovlastima koje se ovim aktom daju EK. Uz navedeno, ljubazno molimo cijenjeni naslov da nam, uzimajući pri tome u obzir ciljeve europskog Zelenog plana, te Strategije od polja do stola, dostavi jasan i nedvosmislen odgovor o mjerilima temeljem kojih će se upravljati koegzistencijom između proizvodnje NGT bilja u odnosu na konvencionalni i ekološki uzgoj.

Zbog zaštite zdravlja ljudi i okoliša, posebnu pozornost potrebno je posvetiti kontroli rizika koji nastaju namjernim uvođenjem u okoliš NGT bilja jer isključivanje procjene rizika kao parametra sigurnosti u kategoriji 1 NGT bilja, kako se predlaže Prijedlogom uredbe, može imati negativan učinak na bioraznolikost, okoliš te zdravlje ljudi i životinja. Pritom treba uzeti u obzir kako učinci namjernog uvođenja u okoliš NGT bilja mogu biti nepovratni, pa bi u tom smislu kontrola rizika trebala biti ključna odredba ovog zakonodavnog prijedloga. Isto tako, iz Priloga I Uredbe nejasno je što je bio kriterij procjene broja od maksimalno 20 modifikacija za kategoriju 1 NGT bilja za koje se smatra da su ekvivalentne konvencionalnim biljkama, te zašto su takove biljke u potpunosti izuzete od postupka provedbe procjene rizika u skladu s načelom predostrožnosti u odnosu na moguće učinke na bioraznolikost, okoliš, zdravlje ljudi i životinja. Cijenili bismo ako bi nam cijenjeni naslov mogao dostaviti opširnije obrazloženje o ovom upitu i izvijesti nas o načinima/mjerilima zakonskog reguliranja odgovornosti za štetu u slučaju neželjenog širenja NGT, kao i o stupnju odgovornosti potencijalnog proizvođača NGT bilja i/ili korisnika/uzgajivača NGT bilja.

Isto tako, uzimajući u obzir da za neke od NGT ne postoje analitičke metode za detekciju, identifikaciju i kvantifikaciju NGT bilja, nije sasvim jasno kako države članice mogu poduzimati mjere za izbjegavanje nenamjerne prisutnosti „kategorije 2 NGT bilja“ u proizvodima u cilju izbjegavanja neželjenih kontaminacija. Slijedom istoga, molili bismo cijenjeni naslov da nam dostavi informacije o načinima rješavanja ovog pitanja.

Podsjećamo i kako je rasprava o ovoj temi provedena na Međuparlamentarnoj konferenciji na kojoj su sudjelovali predstavnici 24 parlamenata, koju je Odbor za poljoprivredu organizirao u rujnu ove godine, te su i tada predstavnici nacionalnih parlamenata izrazili bojazan zbog ovakvog prijedloga Europske komisije.

Uz navedeno, Hrvatski sabor donio je Deklaraciju o Alpe-Adria-Dunav području slobodnom od genetski modificiranih organizama kojom je dodatno potvrđena činjenica da je Republika Hrvatska država slobodna od genetski modificiranih organizama, te da želimo da takva ostane i za generacije koje dolaze. U tom smislu Odbor za poljoprivredu mišljenja je kako Europska komisija mora poštivati pravo država članica da same odlučuju o zabrani GMO-a na svom području.

Polazeći od stava Europskog suda pravde, koji je u svojoj odluci iz 2018. godine izjednačio GMO i NGT, pri tome istaknuvši kako bi regulativa vezana uz NGT trebala biti sastavni dio Direktive o GMO, ljubazno molimo cijenjeni naslov da nam dostavi opširniji osvrt na navedeno.

Vezano uz odluke Europske komisije kojima se, ne uvažavajući pri tome mišljenje Europskog parlamenta, odobrava registracija novih GMO-a, u raspravi je rečeno da je Republici Hrvatskoj, kao državi slobodnoj od genetski modificiranih organizama izuzetno važno ograničiti daljnju registraciju novih GMO-a

Kako je tijekom rasprave istaknuto da deregulacija novih metoda genetskog inženjeringa krši zahtjeve Lisabonskog ugovora (TFEU) i Kartagenskog protokola o biosigurnosti, jer ne provodi i zanemaruje načelo predostrožnosti, ljubazno molimo cijenjeni naslov da nam dostavi obrazloženje o pravnoj utemeljenosti ovog akta u odnosu na međunarodno preuzete obvezujuće zahtjeve i europski pravni poredak.

Članovi Odbora za poljoprivredu sa zanimanjem očekuju odgovore Europske Komisije i bili bismo zahvalni ako ih dostavite što je prije moguće.

S poštovanjem,

PREDSJEDNICA ODBORA

Marijana Petir

Na znanje:

Europska komisija
g. Janusz Wojciechowski
povjerenik za poljoprivredu